

Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi

Dergi Web sayfası: <http://dergipark.gov.tr/adea>

ISSN 2651 – 5067

Kitap Tanıtımı

Prof. Dr. Muhsin MACİT, *Fazla Uzaklara Gitme*, Muhit Kitap, 1. Baskı: İstanbul 2020, ISBN: 978-625-44381-2-7

Emel YILMAZ ÇELİK*

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Uşak Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
emelemel18@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7245-4576>

Referans: Yılmaz Çelik, E. (2024). Kitap Tanıtımı: Prof. Dr. Muhsin MACİT, *Fazla Uzaklara Gitme*, Muhit Kitap, 1. Baskı: İstanbul 2020, ISBN: 978-625-44381-2-7. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 111-116

Gönderilme Tarihi: 29.06.2024

Kabul Tarihi : 29.06.2024

Bates kısa öykü ile ilgili düşüncelerini şu şekilde belirtmektedir (2001, s.7):

“... yazarın istediği her şey kısa öykü olabilir. Bir atın ölümünden, genç bir kızın aşkına; hiçbir kurgunun bulunmadığı durağan bir betimlemeden, hareketli ve hızlı olayların yer aldığı ve şaşırtıcı sonu olan hareketli bir düzeneğe; uyaksız yazılmış şiirden, biçemin hiçbir önemi olmadığı doğrudan röportaja kadar her şey kısa öykü olabilir.”

Kısa öykü türünün ilk örneklerini ortaya çıkaran yazarlardan olan Edgar Allan Poe öyküyü diğer düzyazı türlerinden ayırma çabasıyla yazdığı yazıda kısa öykünün özelliğini şöyle ortaya koyar (akt. Eyhenbaum, 1995, s.178):

“Bir yazar bir öyküyü ele aldığında, eğer ustaysa, düşüncelerini olaylar üstüne biçimlendirmez; yaratmak istediği etkiyi özenle ve düşünerek tasarladıktan sonra, bu etkiyi en iyi biçimde vermesini sağlayacak olayları yaratır. Eğer ilk tümcesinde bu etkiyi yaratamamışsa, o zaman ilk adımda başarısızlığa uğramış demektir.”

Friedman gibi Yunan düşünür Aristoteles'i takip eden Jonathan Culler, bir öykünün ana bileşeninin olay örgüsü olduğunu ancak ardı ardına gelen olayların öyküyü oluşturmadığını, olay örgüsünün bir değişim, dönüşüm gerektirdiğini belirtmektedir: “Öncel bir durum olmalı, olayı tersine çeviren bir değişim ve bu değişimi önemli kılan bir çözüm.” (Culler, 1999: 20).

Kitabın giriş sayfasında yazar hakkında şu bilgiler yer almaktadır: “Yazar, Erzurum’un Oltu ilçesine bağlı Özdere’de doğdu (1964). İlköğrenimini köyünde, orta öğrenimini Erzurum’da tamamladı (1983). Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1987). Akademisyen oldu. Anadolu Üniversitesinde çalışıyor. Nedim’in, Erzurumlu Zihni’nin, Karakoyunlu Cihanşah’ın ve Şah İsmail’in divanlarını yayımladı. Divan edebiyatıyla ilgili bilimsel çalışmalarının yanı sıra şiir, öykü ve denemeler yazdı. Şiirlerini Zembil’de bir araya getirdi (2001). Gelenekten Geleceğe-Modern Türk Şiirinde Geleneğin İzleri, (1996; 3. Baskı, Kapı Yayınları, İstanbul 2011) adlı eseri Türkiye Yazarlar Birliği tarafından tenkit dalında ödüle layık görüldü (1996). Divanlardan seçtiği özgün beyit ve mısralar üzerine yazdığı kırk denemeyi Kırklar Divanı’nda topladı (2009; 2. baskı Muhit Kitap, İstanbul 2020). Filmin Ağlanacak Yeri (2009; 2. baskı Profil Yayıncılık, 2013) adlı kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliği deneme ödülünü aldı. Fazla Uzaklara Gitme adlı öykü kitabı Muhit Kitap’tan çıktı.”

Yaklaşık otuz beş yıldır Klasik Türk Edebiyatına araştırma çalışmalarıyla değerli katkılar sağlayan Prof. Dr. Muhsin Macit tarafından yazılan ve iç içe geçmiş öykülerden oluşan *Fazla Uzaklara Gitme*; çocukluk, yaşam mücadelesi, umut, aile ve özlem duygularını okuruna art arda gelen olaylar zincirinden ziyade birbiri içine geçmiş kısa öykülerle okura yansıtılmaktadır.

Eser 22 kısa öyküden oluşmaktadır. Kitapta yer alan öykü sıralaması şu şekildedir:

1. Dünya Hâli
2. Eksik Terk
3. Keder Arkadaşı
4. Efendik
5. Kaplumbağa
6. Heidegger’in Adamı
7. En İyi Arkadaşım Selo
8. Vitrinde Leyla
9. Foto Mevsim
10. Arka Sıra
11. Sicili Bozuk
12. Balkon
13. Heppek
14. Benekli
15. Babamın Pantolonu
16. Gelnhausen Eriği
17. Dağlar Delisi
18. Obruk

19. Sıfatına Ölürem
20. Yağmur Dalgınlığı
21. Şiir mi Roman mı? Kedi mi Duman mı?
22. Fazla Uzaklara Gitme

Kitabın ilk kısa öyküsü olan *Dünya Hâli*, “*Cennet de yüreğimizde anne cehennem de.*” diyerek başlıyor. Öyküde sevdiğimiz kişilerin kayıpları, keder ve yarım kalmışlık anlatılmaktadır.

İkinci öykü olan *Eksik Terk*, bir zamanlar ayrıldığın yere döndüğünde artık o yerin senin bıraktığın şekilde kalmadığını, hem hüznün hem de anıların insanı nasıl çepeçevre sardığını anlatmaktadır ve şöyle başlar: *Terk ettiği yeri anlatır “ yerleştim burada rahatım” diyen Ebubekir Eroğlu.*

Üçüncü öyküde ortak acıları yaşayanların acıyı paylaşma hissi “*Birbirimizin acısına tutunarak birlikte otomobilene kadar yürüdük.*” cümlesiyle *Keder Arkadaşı* başlığı altında okura sunulmaktadır.

Dördüncü öyküde aile ve komşuluk ilişkileri şu cümlelerle anlatılmaktadır: “*Zaten huzurevi külliyesine benzeyen lojmanlarda bizden başka ikizlere adlarıyla seslenecek kadar bireysel özelliklerine dikkat sarf etmeye kimsenin vakti yoktu.*”

Kaplumbağa adlı beşinci öyküde yine aile içi ilişkiler, çocuk gelişimi ve saygı konusu bir taşa kaplumbağa muamelesi yapılması üzerinden anlatılmaktadır.

Altıncı öyküde birbirini tanımayan iki kişinin kitaplar üzerine yaptığı sohbet konu edilmektedir. Öykü şöyle bitmektedir: *Âşık Veysel, Sümmani türküleri dinleyerek büyüdüğüm; Dokuzuncu Hariciye Koşuşu, Yolların Sonu, Çile, Safahat gibi ağırbaşlı kitaplarla erken olgunluğa erişip çocukluğunu yaşayamayan bahtsızların muhitinden olduğumu Heidegger’in adamına söyleyemeden vedalaşarak ikizlerimi almak üzere kalktım masadan”.*

En İyi Arkadaşım Selo’da, zıt karakterdeki kişilerin arkadaşlıkları, samimi dostluklar, bizi olduğumuz gibi mi kabul ediyorlar yoksa olmamızı istedikleri kişi miyiz konuları anlatılmakta ve *En İyi Arkadaşım Selo* öyküsü büyük bir hayal kırıklığı ile bitmektedir. Bu da öyküde şu cümlelerle anlatılmaktadır: “*Kimi olduğumdan farklı sıfatlar yükleyerek sevdi beni, kimi de mesafeli durdu. Bir tek naif ve sessiz kararım beni olduğum gibi sevdiğini sanıyordum”.*

Vitrinde Leyla aşk, dostluk, fedakârlık, hayaller ile donatılmış bir öykü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Foto Mevsim öyküsünde kıskançlık, arkadaşlık ve aile olma duygularının samimi anlatımı yapılmaktadır. Özellikle kıskançlık duygusu şu cümlelerle bizlere sunulmaktadır: “*Doğrusu insanların en yakınlarından başlayarak bazen imrendiklerini ama çoğu zaman kıskandıklarını bildiğimden Behzat’ın iç çekişine sesimi çıkarmadan hak verdim”.*

Arka Sıra ve Sicili Bozuk kısa öykülerinde heves, ümit, hayal kırıklığı ve haksızlık ; “*Arka sıraların çocuklarıyız.*” ve “ *Nihayetinde birbirlerine sımsıkı sarılmaktan başka yaralarını sağaltabilecek merhem bulamadılar.*” cümleleri ile karşımıza çıkmaktadır.

Hüzün, sığınma ve kaçış *Balkon* öyküsünde okura sunduğu konular arasında yerini almaktadır.

Hepk adlı kısa öyküde, aile yadigârı, toprak, memleket, kurulan sofralar ve hayatın içinden olaylar anlatılmaktadır.

Benekli adlı öykü, benzetme ve canlandırma yoluyla tasvir edilmektedir.

“*Düşle gerçeği, hayatla belgeseli birbirine karıştırdığım uzun gecenin sabahında ne ben Heno’ya niye ağladığını sordum ne de Heno bana belgeseldeki tilkinin erkek mi dişi mi olduğunu...*” diye bitiriyor yazar *Babamın Pantolonu* adlı öyküsünü. Yazar söylemek isteyip de boğazda düğümlenen sözcükleri bu cümlelerle okura ulaştırmaya çalışmaktadır.

Yazar bilinmezliği, merakı, gurbeti ve gurbetin hatıralarını *Gelnhausen Eriği* adlı kısa öyküsünde okurla buluşturmaktadır.

Dağlar Delisi, şoför için alelâde bir konu iken otobüste yolculuk eden Antep yolcusu için üzerinde konuşulması gereken, heyecan verici bir öykü oluveriyor. Ancak yolcunun hevesi kadar şoförün hevesi olmayınca heyecan yarıda kalıyor. O yüzden yazar öyküye şöyle başlıyor: “ *Bir dağda bir feryat öldü, dağ kadrini bilmedi.*”

Yazar *Obruk* adlı öyküde kitaplar ve şarkı seçimleri ile duygu durumunu yansıtmaya çalışmaktadır.

Yazar *Sıfatına Ölüürüm* adlı kısa öyküde ortak coğrafya ve hemşericilikten hem yakınmakta hem de faydalanmaktadır.

Yağmur Dalgınlığı adlı kısa öyküde yazar kargaşadan uzak olma, dinginlik ve huzur duygularını ön plana çıkarmaktadır. Bu öyküde yazarın Tanpınar ve Nedim ile ilgili yorum ve düşüncelerine de rastlanmaktadır. Özellikle Tanpınar’ı canlandırma ile anlatması dikkat çekmektedir.

Yazar, Tanpınar’ı *Şiir mi Roman mı? Kedi mi Duman mı?* adlı kısa öyküsünde tekrar konu edinmektedir.

Yazar son öyküsü olan *Fazla Uzaklara Gitme*’de endişe, hüzün, gurbet, hatıra, saflık, hayal, ayrılık, özlem duygularını şu cümlelerle okura aktarmaya çalışmaktadır: “*Okuduğum romanlardaki gökyüzünü büyüdüğüm vadiye taşıyorum. Hangi öyküden bir çift güvercin havalansa daima çocukluğumun gökyüzüne kanatlanıyor. Kaç zamandır senin bitkin ve kırgın sesinle uyanıyorum. Uyanınca içimdeki şair tabiatlı mahcup çocuk, hemen kaynayan bir bulut oluyor ve tek başına yaşacağı yerler arıyor. Bir türkü olup içime yaşıyorum...*”

Kitaptaki kısa öykülerde edebi eserlerden ve edebi şahsiyetlerden de bahsedilmektedir. Kitabın sonuna kadar bütünlüğü devam eden belli bir olay örgüsü yoktur ancak öyküler tamamen birbirinden bağımsız da değildir. Kitapta farklı

coğrafyalardan bahsedilse de Erzurum ana mekân olarak verilmektedir. Yazarın çocukluğu, gençliği ve yetişkinlik dönemleri kısa öyküler içinde bazen hüznü bazen de gülümseten, duygulandıran yönleriyle karşımıza çıkmaktadır. Öykülerde pek çok okuyucu kendisine de bir rol bulabilir. Kitaptaki öykülerde yazarın ve çevresindeki kişilerin olay ve durumlara karşı duygu durumları samimi bir üslupla yazıya aktarılmıştır. Öykülerde gerçek hayattan örnekler ve olaylarla karşılaşırız.

Kaynakça

- Bates, H. E. (2001). *Kısa Öykü* (çev. G. Ezber). İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Culler, J. (1999). "Anlatı". (çev. Gökçen Ezber). *Adam Öykü*, sayı 20, Ocak-Şubat, (19–26).
- Eyhenbaum, B. (1995). "Düzyazı Kuramı Üstüne" *Yazın Kuramı* içinde, T. Todorov (ed.) (çev. M. Rifat ve S. Rifat). Ankara: YKY cogito., (171-181).
- Tosun, N. (2018). *Modern öykü kuramı*. Hece Yayınları ve Dergileri.